

Jokaisen työpanos on tärkeä.

**Tehokas ja sosiaalisesti kestävä
työllisyyspolitiikka matalan työn kysynnän
Suomessa.**

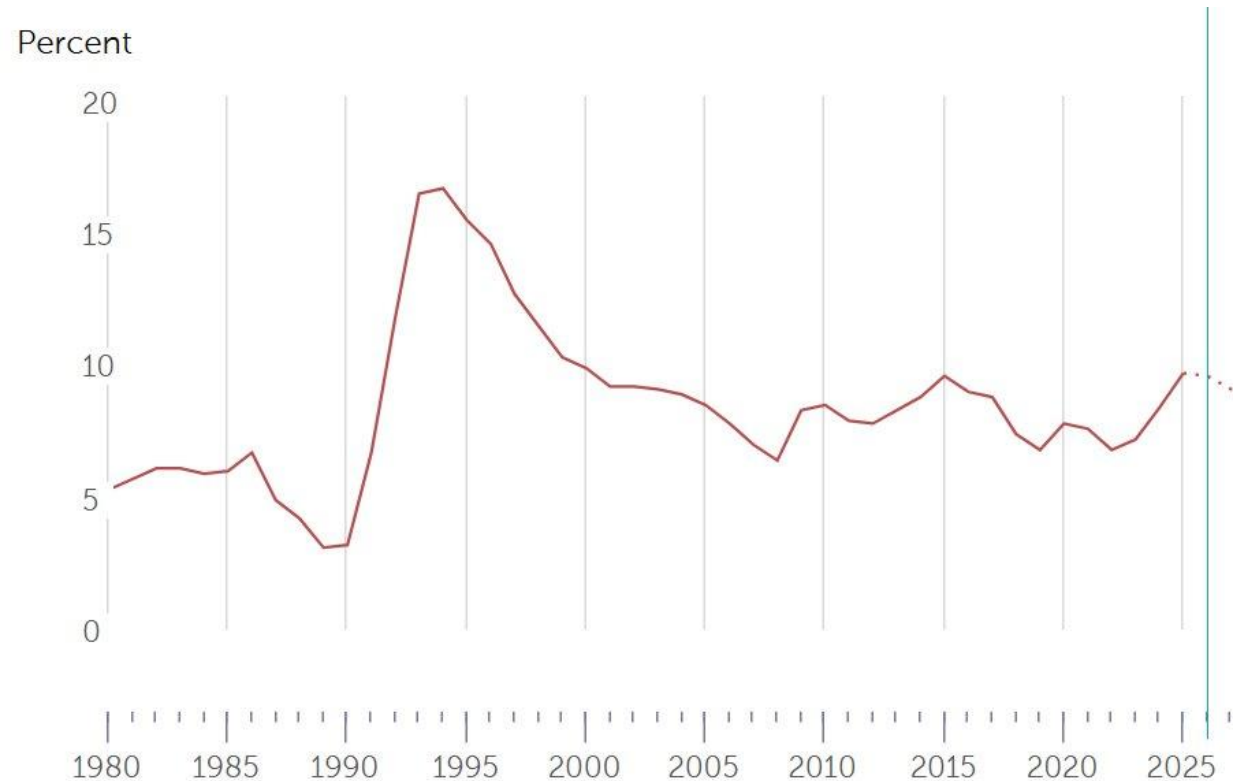
Sisältö

- **Työllisyyspolitiikan makrokuva vaalikaudella 2027—2031**
- **Kohti kehittävää työllisyyspolitiikkaa: SOSTEn työllisyyspoliittiset avaukset vaalikaudelle 2027—2031**

Työllisyyspolitiikan makrokuva vaalikaudella 2027-2031

Hystereesi on suhdannetyöttömyyden muuttumista rakenteelliseksi 1/2

- Työttömyys ei ole Suomessa koskaan palannut 1990-luvun lamaa (1991-93) edeltäneelle tasolle.
- Globaalia finanssikriisiä (2008-09) ja eurokriisiä (2010-11) edeltäneelle työttömyyden tasolle palattiin vuonna 2019.
- Pandemiakriisi näyttäytyy Suomessa selvänä poikkeuksena. Työttömyys ei koskaan noussut huippuun ja edeltäneelle tasolle palattiin nopeasti.

Suomen työttömyysaste 1980–2026 (IMF)

Hystereesi on suhdannetyöttömyyden muuttumista rakenteelliseksi 2/2

- 90-luvun lamassa ja vuosien 2008-2011 tuplakriisissä finanssipolitiikka oli kiristävää, pandemiakriisissä keventävää. Vaalikaudella 2027-2031 finanssipolitiikka tulee olemaan erittäin kireää.
- Rakennetyöttömyys tulee jäämään korkealle tasolle läpi hallituskauden 2027—2031 ilman aktiivisia välityömarkkinatoimia.
- Työelämässä kiinni pysyminen avoimien työmarkkinoiden varassa tulee olemaan mahdotonta suurelle joukolle työvoimasta.
- Välityömarkkinoita on tehostettava rakennetyöttömyyden sulattamiseksi.

**Työllisyyspolitiikan tärkein tehtävä vaalikaudella
2027—2031:**

Työttömyyskierteiden katkaisu

**Syntyykö työmarkkinoille menetetty sukupolvi 1990-luvun
tapaan? Se on ehkäistävissä vain tehokkailla välityömarkkinoilla.**

Järjestelmämuutos vaalikaudella 2027—2031

- Julkisen talouden budjettia pyritään tasapainottamaan rajusti ja menopuolta painottaen. Se tehdään tavalla, joka ei ota huomioon tasapainotustoimien kasvuvaikutuksia, eikä talouden suhdanteisuutta. Edessä on julkisen talouden leikkauskierre, joka johtaa järjestelmämuutokseen yhä etäämmäksi pohjoismaisesta, laajasti valtion budjettirahoittamasta hyvinvointimallista.
- Osia sosiaali- ja työllisyysjärjestelmästä tullaan siirtämään verorahoituksesta sekä anglo-saksiseen tapaan kotitalouksien itsensä vastuulle että keskieuroppalaiseen tapaan työnantajien tai työmarkkinaosapuolten yhdessä hallinnoimiin ja rahoittamiin sosiaalirahastoihin.
- SOSTE kannattaa painottumista kohti sosiaalirahastomallia vähemmän huonona vaihtoehtona ja näkee siinä eräitä vahvuuksiakin vaikeassa työmarkkina-asemassa olevien ryhmien ja järjestösektorin kannalta.

SOSTEn työllisyyspoliittiset tavoitteet vaalikaudelle 2027–2031

- **Sakkomaksujen ehdollinen jäädytys**
- **300 päivän aktiivirahoitusmalli (jatkotyöstössä)**
- **Kuntouttamisen 300 päivän yhteistoimintamalli (jatkotyöstössä)**
- **100 päivän terveystarkastustakuu**
- **Rahastoiva työllisyysvastuumalli**
- **Palkkatuen uudistus**
- **Osaamistuki**
- **Vähittäisen työllistymisen kannustinpaketti**

Tavoite: Työllisyyspolitiikan toimeenpanon kehittäminen

Työvoimaviranomaisen toiminta siirrettiin työllisyysalueille vuoden 2025 alusta. Syntyi vallitsevaa suhdannetta ja alueellista eriarvoisuutta vahvistava, sekä vaikeassa työmarkkina-asemassa olevien ryhmien asemaa heikentävä rahoitusmalli.

Asia on korjattava.

Työllisyysalueiden rahoitusmalli on kestävä 1/2

- Järjestämislain mukaiset työvoimapalvelut rahoitetaan valtionosuusjärjestelmän kautta ei-korvamerkittynä.
- Valtionosuus määräytyy työikäisen väestön ja työttömien määrän mukaan viiveellä, jolloin rahoitus ei reagoi nopeisiin työllisyyden suhdannevaihteluihin.
- Työmarkkinatuen lisäksi kunnat rahoittavat nyt osuutensa myös Kelan maksamasta peruspäivärahasta ja työttömyyskassojen maksamista ansiopäivärahoista.

Työllisyysalueiden rahoitusmallia on muutettava

96 %

johtajista

59 %

päättäjistä

Lähde: Sosiaalibarometri 2026

SOSTE

Työllisyysalueiden rahoitusmalli on kestävä 2/2

- Kuntien rahoitusosuus kaikista työttömyysetuuksista kasvaa jyrkästi jo 100 työttömyyspäivän jälkeen.
 - "Sakkomaksut" etuuden maksajille.
- Rahoitusvastuu koskee nyt myös työttömyysetuuksia, joita maksetaan työllistymistä edistävän palvelun ajalta.
 - Esimerkiksi kuntouttavaan työtoiminnan tai työkokeilun aloittaminen ei katkaise maksuvastuuta.
- Arvioiden mukaan etuuskulujen kompensointi on alimitoitettu noin 100 miljoonalla eurolla.
 - Tämä on pois työllisyyspalveluiden muusta rahoituksesta: työnvälitys, palkkatuet, työkokeilut kuntoutuspalvelut yms.

Kestävyyden kolmella tasolla

- **Suhdanteiden taso:** Kuntien rahoitusosuus kasvaa jyrkästi juuri silloin, kun työllisyyspalveluiden tarve on suurin.
- **Kannustinten taso:** Rahoituskannustimet ohjaavat osaoptimoivaan palvelupriorisointiin.
 - Ansiopäivärahaa saavilla on usein muita asiakkaita vahvempi ansioluettelo. Heille maksetut etuudet ovat myös muita asiakkaita suurempia, etenkin työttömyyden alussa.
 - Rahoitusosuuden kasvu ei katkea käytännössä muuhun kuin avoimille työmarkkinoille työllistymiseen.
 - Kannustin ”ylipalvelu” helposti työllistyviä ansiopäivärahaa saavia ja alipalvelu muita.
- **Rakenteellinen taso:** Työllisyyspalveluiden alueellinen eriarvoistuminen
 - Joukolta työllisyysalueista puuttuu työvoimaa imevä keskustaajama. Niillä tulee olemaan vaikeuksia selvittää velvoitteistaan suhdanteesta riippumatta.
 - Reaktiona tähän on vaadittu velvoitteiden keventämistä järjestämisalakia riisumalla. Tämä johtaa väistämättä työllisyyspalveluiden alueelliseen eriarvoistumiseen.
 - Osa työllisyysalueista ylittää hyvinvointialueiden rajat. Vaikeuttaa yhteistyötä muutenkin aliresursoitujen hyvinvointialueiden kanssa.

Vain kaksi tietä ulos

Tilanteeseen voidaan reagoida kahdella tavalla:

1. Muuttamalla rahoitusmallia ja aluejakoa.
2. Riisumalla järjestämislakia – riisumalla palveluja siellä missä niihin ei ole varaa.
 - Käykö esimerkiksi palkkatuelle pian samoin kuin kuntouttavalle työtoiminnalle?

**Tavoite: Väliaikainen
ehdollinen sakkomaksujen
jäädytys**

Väliaikainen ehdollinen sakkomaksujen jäädytys 2027

- Monien työllisyysalueiden tila kääntyy vuoden 2027 aikana kestävämmäksi. (Kuntaliitto)
- Akuuttiin hätään väliaikainen sakkomaksujen jäädytys vuodeksi 2027. Näin ostetaan aikaa realistisen tilannekuvan päälle rakennetun rahoitusmallin rakentamiseen.
- Tämä aika tulee käyttää myös työllisyysalueiden aluerakenteen tervehdyttämiseen.
- Jäädytykseen liitetään yhdistymispantti kannustamaan yhdistymisiä.

Yhdistymispantti 1/2

- Suomessa työvoimaviranomaisen tehtävää toteuttaa 45 työllisyysaluetta. Malli on näkökulmasta riippuen Euroopan hajautetuin tai hajanaisin.
- Hajanaisten mallien riskinä on alueellisen eriarvoisuuden kasvu.
- Viisi työllisyysalueista sijaitsee useammalla kuin yhdellä hyvinvointialueella. Tulkinnasta riippuen 5-10 työllisyysalueella ei ole työvoimaa imevää keskustaajamaa.
- Työllisyysalueiden ja hyvinvointialueiden yhteistyö on ollut takkuista (Sosiaalibarometri 2026, SOSTE). Toimiminen kahdella hyvinvointialueella vaikeuttaa asiaa edelleen.

Yhdistymispantti 2/2

- Luodaan yhdistymiskannustin keskustaajamattomille ja hyvinvointialuerajat ylittävälle työllisyysalueille.
- Ehdollinen sakkomaksujäädytys vuodelle 2027:
Sakkomaksuilta välttyy, jos yhdistyy TEM:n esittämällä kriteereillä 1.1.2028 mennessä, tai täyttää jo kriteerit.
- Kriteerit esimerkiksi:
 - Työllisyysalueella oltava vähintään yksi kunta, jossa yli 30 000 asukasta. Lapin hyvinvointialueella voidaan myöntää poikkeuksia.
 - Jokainen työllisyysalue sijaitsee yhden hyvinvointialueen sisällä.

**Tavoite: 100 päivän
terveystarkastuskuu**

100 päivän terveystarkastusakuu

- Sosiaalihuollon työllistämistä edistävien palveluiden sekä työvoimapalveluiden rajapinnassa on varmistettava, ettei synny palveluiden väliinputoajajoukkoa.
- Lainsäädäntöön tulee lisätä kirjaus lakisääteisestä työttömien terveystarkastuksesta työ- ja toimintakyvyn kartoittamiseksi **sadan päivän sisällä työttömyyden alkamisesta.**
- Kannustin: Mikäli terveystarkastusta ei ole suoritettu määräajassa ja henkilö on edelleen työtön työnhakija, työttömyysetuuksien kustannusosat ("sakkomaksut") tulevat maksettavaksi **jaetusti työllisyysalueen ja hyvinvointialueen kesken.**
- Esimerkiksi: Alkuun 20 % kummallekin, porrastetusti kasvaen mikäli terveystarkastukseen pääsy viivästyy edelleen.

Tavoite: Välityömarkkinoiden kehittäminen

**Välityömarkkinat ovat tila työttömyyden ja avoimien työmarkkinoiden välissä. Ne luodaan työllisyyspoliittisin toimin, vahvistamalla vaikeassa työmarkkina-
asemassa olevien ryhmien työpanoksen tarjontaa ja kysyntää.**

Suomessa tehdään poikkeuksellisen vähän työpanoksen kysynnän vahvistamiseksi.

Asia on korjattava.

Tavoite: Rahastoiva työllisyysvastuumalli

Suomi on eurooppalainen poikkeus

- **Poikkeus Euroopan unionissa:** Suomen lisäksi vain Latviassa ja Ruotsissa ei ole käytössä lainkaan suurempia työnantajia koskevia **velvoitteita** vaikeasti työllistyvien ryhmien työllistämiseen.
- **Ruotsin malli:** Valtio omistaa suoraan yrityksen (Samhall AB), joka työllistää noin 25 000 vaikeasti työllistyvää. Suomessa vastaavan tyyppiseen tarkoitukseen perustettu Työkanava Oy lakkautettiin.
- **Kiintiömallit:** 24:ssä EU-maassa on erilaisia kiintiömalleja, jotka velvoittavat joko vain julkisia, tai kaikkia työnantajia tietyn henkilöstömäärän ja/tai liikevaihdon jälkeen.
- **Tavallisimmin koskee yli 20 työntekijän työantajia.**
- **Vaihtoehtona kuukausimaksu per täyttämätön kiintiö.**
- **Joko ”sakkomaksuna” työvoimaviranomaiselle, tai kompensatiomaksuna palkkatukea rahoittavaan erillisrahastoon.**
- **Ranskassa työllistämistä ei tarvitse tehdä itse. Sen voi alihankkia järjestöltä tai sosiaaliselta yritykseltä.**
- **Social Impact Bond, SIB-mallit:** Kiintiömallin sijasta tai ohella käytetään tulosperusteisia rahastomalleja, jossa työvoimaviranomainen maksaa yksityiselle toimijoille saavutettujen tulosten perusteella. Tällaisia malleja käytetty Yhdistyneissä kuningaskunnissa.

Rahastoiva, joustava ja tulospoikesteinen kiintiöjärjestelmä Suomen malliksi 1/3

Ratkaisee neljää ongelmaa nykymallissa:

- 1. Yhteismaan tragedia:** Heikot kannustimet työntäjille torjua työttömyyden pitkittymisestä koituvaa yhteistä haittaa (vrt. saastuttaminen ja päästökauppa)
- 2. "Setelipolitiikka":** Sirpaleinen, heikosti institutionalisoitu ja lyhytnäköinen järjestelmä
- 3. Julkisen talouden tasapainottaminen:** Budjettirahoituksen myötäsyklinen supistuminen
- 4. Palkkatuen alueellinen lakkautusuhka:** Yleiskatteinen valtionosuusrahoitus luo alueille intressin vaatia palkkatuen poistamista järjestämislaista, joka taas mahdollistaisi palkkatuen lakkauttamisen säästötoimena.

Rahastoiva, joustava ja tulospoikesteinen kiintiöjärjestelmä Suomen malliksi 2/3

- Luodaan Työllisyysrahastolle uusi tehtävä.
- Rahoitetaan nuorten, ikääntyneiden, maahanmuuttajien, vammaisten ja osatyökykyisten työllistämiseen myönnettyt työnantajatuot.
 - Rahastoiva malli siirtää palkkatuen rahoituksen pois työllisyysalueiden yleiskatteisen valtionosuuden piiristä. Paine poistaa palkkatuki järjestämislaita poistuu – **paine palkkatuen alueellisista lakkauttamisista poistuu.**
 - Rahastoiva malli on vastasyklinen: Korkeat tuotot korkeasuhdanteessa – mahdollisuus alijäämiin matalasuhdanteessa
 - Rahaston alle keskitettäisiin kaikki **palkkatuet, työolosuhteiden järjestelytuki** ja muut työllistämisen **työnantajatuot.**
 - Keskittäminen ehkäisee työllisyyspalveluiden alueellista eriarvoistumista.
- Säädetään **työllisyysvastuu** koskemaan **yli 50 työntekijän työnantajia** julkisella ja yksityisellä sektorilla.
- Rahaston tarjoama rahoitus on tarjolla myös pienemmille yrityksille, sekä yhdistyksille ja säätiöille.

Rahastoiva, joustava ja tulosperusteinen kiintiöjärjestelmä Suomen malliksi 3/3

- Työllisyysvastuun voi täyttää kolmella tavalla, tai niiden yhdistelmällä:
 1. Työllistämällä kiintiöiden mukaiset määrät vaikeassa työmarkkina-asemassa olevia.
 2. Rahoittamalla Työllisyysvastuurahastoa
 3. Alihankkimalla kiintiö kolmannelta sektorilta
- Vrt. Euroopan unionin päästökauppajärjestelmä: Työllistäminen allokoituu sinne, missä se tapahtuu tehokkaimmin ja muut kompensoivat.
- TEM asettaa rahastolle alkupääoman ja rahoittaa sitä sen jälkeen tulosperusteisesti.
- Merkittävät julkisen talouden säästöt (vaikutusarviolaskelmat tehdään myöhemmin)

TEM rahoittajaksi tuloperusteisesti

- TEM myöntää Työllisyysvastuurahastolle **alkupääoman**.
- Tämän jälkeen sen osallistuminen rahoittamiseen muuttuu **tuloperusteiseksi**.
- Ensimmäinen rahoituskierros kahden vuoden kuluttua rahaston toiminnan aloituksesta. Tämän jälkeen saavutettuja rahoituskierroksia on joka vuosi perustuen rullaaviin kaksivuotisjaksoihin.
- Tavoiteltavat tulokset:
 - Maksettujen työttömyysetuuksien väheneminen
 - Työllisyyspalveluiden käytön väheneminen
 - Kasvaneet verotettavat ansiot
 - **Julkisen sektorin nettosäästö**
- TEM maksaa saavutetuista nettosäästöistä osuuden rahastolle.
- Työllisyysvastuullisten kompensatiomaksuja alennetaan tulosten ja TEM-rahoituksen kasvaessa.
- Syntyy **merkittäviä julkisen talouden säästöjä**. Nykyisin palkkatukia maksetaan valtionosuusjärjestelmän kautta noin 200 miljoonaa euroa vuodessa.

Vaihtoehto 1: Kiintiön täyttö

- **Vammaiset ja osatyökykyiset:** 2 prosenttia henkilöstön määrästä yhteensä näistä ryhmistä.
- **Pitkäaikaistyöttömät:** 8 prosenttia henkilöstön määrästä.
 - Yli 4 kk työttömänä olleet haavoittuvaan ryhmään kuuluvat
 - Alle 30-vuotiaat
 - Yli 60-vuotiaat
 - Maahanmuuttajat
 - Henkilöt ilman toisen asteen tutkintoa
 - Yli 12 kuukautta työttömänä olleet muut työttömät
- **Kannustin pitkäjänteiseen työllistämiseen ja ammattitaidon kehittämiseen:** Palkkaushetkellä kiintiöön kuuluva täyttää kiintiötä niin kauan kuin työsuhde jatkuu, vaikka hän työsuhteen aikana lakkaisi täyttämästä kiintiön määreitä.

Vaihtoehto 2: Rahastoon sijoittaminen

- Vastuun työllisyydestä voi täyttää vaihtoehtoisesti rahoittamalla **Työllisyysvastuurahastoa**.
- **Alaspäin porrastus:** Työllisyysvastuukompensaation määrä on alaspäin porrastettu sen mukaan, miten kauas työnantaja jää työllistämistavoitteesta.
 - Esimerkiksi:
 - 0 % kiintiöstä työllistetty → 1 500 €/kk jokaista täyttämätöntä kiintiötä kohden
 - Yli 0 % kiintiöstä täytetty → 1 000 €/kk jokaista täyttämätöntä kiintiötä kohden
 - Yli 50 % kiintiöstä täytetty → 750 €/kk jokaista täyttämätöntä kiintiötä kohden
 - Yli 75 % kiintiöstä täytetty → 500 €/kk jokaista täyttämätöntä kiintiötä kohden
 - Porrastuksella luodaan kannustin aloittaa työllistämistoiminta. Kynnys on suurimmillaan ensimmäisen erityisryhmään kuuluvan työllistämisen kohdalla. (Välityömarkkinaselvitys 2022, SOSTE)
 - Porrastus käytössä saksankielisessä Euroopassa.
- Rahasto rahoittaisi työllistämisen aiheuttamia kuluja: palkkatuet, työolosuhteiden järjestelytuet, työhönvalmennukset, sekä työnantajien kouluttamisen ja neuvonnan erityisryhmien perehdyttämiseen.
- Rahaston varat ovat käytettävissä samoihin tarkoituksiin myös veloitteen ulkopuolisille työnantajille: pk-yrityksille, yhdistyksille ja säätiöille sekä yhteiskunnallisille yrityksille ja osuuskunnille.

Vaihtoehto 3: Alihankkiminen kolmannelta sektorilta

- Vastuun työllisyydestä voi myös alihankkia yhdistyksiltä, säätiöiltä tai sosiaalisilta yrityksiltä.
- Alihankkiva työnantaja rahoittaa kolmannen sektorin palkkaaman henkilön palkan omakustannusosuuden (palkkakustannuksen vähennettynä palkkatuella).
- Jos alihankittuun työsuhteeseen saadaan palkkatukijakso, on vastuullisen sitouduttava alihankintasopimukseen 10-12 kuukaudeksi yli palkkatukimääräajan.
- Mahdollistaa jopa kolmivuotisia työllisyysprojektirahoituksia ja muita yrityksen, rahaston ja järjestön välisiä kolmikantakumppanuuksia.
- Malli käytössä Ranskassa.

Rahastoitu työllisyysvastuumalli, miksi?

1. Rahastoiminen **turvaa** palkkatuen ja erityisryhmien työllistämiseen liittyvien palveluiden rahoituksen **tasavertaisesti kaikkialle Suomeen**, sekä luo vahvan ja tunnetun valtakunnallisen instituution.
2. Tuottaa julkiseen talouteen **merkittävän säästön**.
3. Rahastoiminen on **vastasyklistä**: kasvavat tuotot kerryttävät ylijäämää korkeasuhdanteessa, jolloin matalasuhdanteessa rahasto voi tehdä alijäämää.
4. Tarjoaa suurille työnantajille **joustavan** tavan kantaa yhteiskuntavastuuta ja asettaa hystereesin negatiiviselle ulkoisvaikutukselle **hinnan** (vrt. päästökauppa).
5. Tarjoaa kaikille työnantajille **vakaan ja ennustettavan** tavan työllistää vaikeassa työmarkkina-asemassa oleva henkilö ja **hallita** häneen liittyvää **rekrytointiriskiä**.

Tavoite: Palkkatuen uudistus

- Palkkatuki on tärkein välityömarkkinapalvelu. Ilman hyvin rahoitettua ja organisoitua palkkatukimallia ei ole mielekästä puhua toimivista välityömarkkinoista.
- Palkkatuki on erityisen tehokas matalasuhdanteen luoman yleisen epävarmuuden ja korkean työttömyyden oloissa, jolloin ns. syrjäytysvaikutukset ovat marginaaliset.
- Palkkatuki on työnantaja tuki, jonka tehtävä on hajauttaa työllistettävään kohdistuvia eri kokoisia rekrytointiriskejä.

Osaamisen kehittämiseen myönnettävää palkkatukea uudistettu epätarkoituksenmukaiseen suuntaan 1/2

- Palkkatukea myönnetään Suomessa kahdella perusteella: (1) Ammatillisen osaamisen kehittäminen (pitkäaikaistyöttömät ilman työkyvyn alenemaa), (2) alentunut työkyky (vammaiset ja osatyökykyiset).
- TEM esittää osaamisen kehittämisellä palkkatuen lainsäädäntöön joukkoa muutoksia, joilla on tarkoitus lisätä joustavuutta ja työvoimaviranomaisten harkintavaltaa.
- Esitystä edeltänyt lainsäädäntö on jo mahdollistanut yläsuuntaisen joustamisen aina EU-lainsäädännön määrittämään 12 kuukauden kattoon asti.
- Esityksessä todetaankin lakimuutoksen tarjoavan kustannussäästömahdollisuuden etenkin vaikeassa työmarkkinatilanteessa oleville työllisyysalueille. Lakimuutoksen negatiiviset vaikutukset työvoimapolitiikan alueelliseen tasavertaisuuteen siis tunnistetaan implisiittisesti.
- Esitys poistaisi yli 12 kuukautta työttömänä olleiden positiivisen erityiskohtelun lainsäädännöstä. Tämä on vahingollista palkkatuen perustavoitteen kannalta ja kasvattaa palkkatuen aiheuttamaa syrjäytysvaikutusta.

Osaamisen kehittämiseen myönnettävää palkkatukea uudistettu epätarkoituksenmukaiseen suuntaan 2/2

- Esitys, sen paremmin sitä edeltänytkään lainsäädäntö ei tunnista haavoittuvien ryhmien (nuoret, ikääntyneet, maahanmuuttajat ja matalasti koulutetut) erityistarpeita. Tämä johtaa lyhytjänteisiin ja heikosti institutionalisoituihin sirpaleratkaisuihin ("setelit").
- Esitys, sen paremmin kuin sitä edeltänytkään lainsäädäntö ei tunnista julkiselle ja kolmannelle sektorille (ei-markkinatoiminnalle) EU-lainsäädännössä tarjottuja erityismahdollisuuksia vaikeassa työmarkkina-asemassa olevien työllistämiseen.
- Julkisen sektorin maine "tempputyöllistäjänä" elää edelleen. Tästä näkökannasta tulisi päästä eroon vaikeasti työllistyviin kohdennettujen politiikkatoimien suunnittelussa.
- Esityksessä on tervetulleita muutoksia työvoimapolitiittiseen arvioon: Äskettäiset pätkätyöt eivät estä palkkatuen myöntämistä ja työttömyyden pitkittymisriskiarviosta luovutaan.

Positiivinen erityiskohtelu osaamisperusteisen palkkatuen kriteereissä

- **Työnantajan kokeman palkkaamisriskin madaltaminen:** Positiivinen erityiskohtelu palkkatuessa on perusteltua, koska työnantajan kokema riski palkkaamisesta kasvaa merkittävästi työttömyysjakson lähentyessä vuotta. Haavoittuvilla ryhmillä jo aiemmin.
- **Työelämätaitojen kiihtyvä heikentyminen:** Useilla aloilla ammattitaito alkaa kiihtyvästi heiketä työttömyysjakson lähentyessä vuotta. Samoin työelämän rutiinit alkavat heiketä. Näin ollen osa työntajien kokemasta riskistä on perustuu tosiasioihin.
- **Haavoittuvat ryhmät:** Koettu palkkaamisriski on merkittävästi korottunut nuorten (alle 30 vuotiaat), ikääntyneiden (yli 60 vuotiaat), maahanmuuttajien ja matalasti kouluttautuneiden työttömien tapauksissa. Tällöin heidän työttömyyskierteeseen on parasta tehdä **aikainen interventio**.
- Luodaan kaksi osaamisperusteisen palkkatuen luokkaa suhteessa työttömyysjakson mittaan ja sosiaaliseen haavoittuvuuteen:
 - **Luokka A:** Haavoittuvaan ryhmään kuuluvat yli 12 kuukautta työttömänä olleet + haavoittuvaan ryhmään kuulumattomat yli 24 kuukautta työttömänä olleet
 - **Luokka B:** Haavoittuvaan ryhmään kuuluvat yli 4 kuukautta työttömänä olleet + haavoittuvaan ryhmään kuulumattomat yli 12 kuukautta työttömänä olleet

Palkkatukitaulukko, SOSTEn malli 1/2

	Yksityinen sektori	Julkinen sektori	Kolmas sektori
Osaamisperusteinen palkkatuki, Luokka A	8-12 kk / 50 %	8-24 kk / 50 %	8-24 kk / 75 %
Osaamisperusteinen palkkatuki, Luokka B	4-12 kk / 50 %	4-12 kk / 50 %	4-12 kk / 50 %
Alentunut työkyky	12-24 kk / 75 %	12-24 kk / 75 %	12-24 kk / 100 %

Palkkatukitaulukko, SOSTEn malli 2/2

- Palkkatukisääntelyä yksinkertaistetaan luomalla kolme luokkaa, joista kaksi osaamisperusteisia ja yksi perustuu alentuneeseen työkykyyn.
- Keston määrittelyyn annetaan työvoimaviranomaiselle harkinnanvaraa samalla kun erityisen tuen tarpeet huomioidaan positiivisella erityiskohtelulla lakisääteisessä vähimmäiskestossa.
- Alarajasta voi poiketa, mikäli se vastaa työllistettävän etua esimerkiksi koulutuksen, tai varus- tai siviilipalvelun aloituksen vuoksi.
- Alarajan ylittävän osan palkkatuesta saa käyttää kahdessa osassa, mikäli jälkimmäinen käytetään vakinaiseen työsuhteeseen.
- Julkiselle ja kolmannelle sektorille EU-lainsäädännössä tarjotut työllisyyspoliittiset erityismahdollisuudet hyödynnetään vahvennettua tukea tarvitsevien ryhmissä (palkkatukiluokka A)
- Palkkatukiluokassa B palkkatuki myönnetään saman suuruisena ja mittaisena kaikille kolmelle sektorille.

Tavoite: Rahastoitu osaamistuki

- Työttömistä työnhakijoista noin viidenneksellä ei ole toisen asteen tutkintoa. Vajaalla 70 %:lla heistä ei ole korkeakoulututkintoa.
- Suomessa on OECD-maiden korkein tutkintokoulutusten keskeytysaste.
- 20-24 vuotiaista vailla toisen asteen tutkintoa on noin viidennes.
- Aikuisoppimisjärjestelmä on sirpaleinen.

Osaamistuki 1/2

- **Virhe:** Aikuiskoulutustuen lakkautus kokonaan on yleisesti tunnustettu virheeksi.
- **Parempi kohdennus:** Palautetaan ansiosidonnainen työttömyysvakuutusmaksuilla rahoitettu ja Työllisyysrahaston hallinnoima aikuisoppimisen tuki, mutta aikuiskoulutustukea paremmin kohdennettuna.
- **Joustava mitta:** Toisin kuin vanha aikuiskoulutustuki, uusi osaamistuki olisi pituudeltaan joustava ja sitä voisi käyttää myös kevyisiin, ei tutkintoon tähtääviin koulutuspalveluihin yksityisellä ja yleishyödyllisellä sektorilla (yritykset ja järjestöt).
- **Vakaa malli:** Osaamistuen alle keskitettäisiin kaikki aikuiskoulutuksen tuet ("osaamisseteli" yms.).

Osaamistuki 2/2

- Osaamistuen kohdennus:
 - Työttömät työnhakijat ensisijalla.
 - Ensimmäiset toisen asteen tutkinnot.
 - Ensimmäiset korkeakoulututkinnot.
 - Kesken jääneiden tutkintojen loppuunsaattaminen.
 - Tutkintoa kevyemmät pätevyydet pitkäaikaistyöttömille ja vaikeassa työmarkkina-asemassa oleville.
- Toisen saman asteisen tutkinnon voi suorittaa vain, jos kyseessä on siirtymä työvoimapula-alelle.
- Tuen voi saada kerran.
- Tuki on **ansiosidonnainen**, mutta sille asetetaan **takuutaso** pienituloisen työhistorian omaaville ja työttömille. Tuelle asetetaan myös katto.
- 1-18 tukikuukautta.
- Oppimisvaikeuksista kärsiville voidaan myöntää kolme lisäkuukautta.

Tavoite: Vähittäisen työllistymisen kannustinpaketti

Vähittäisen työllistymisen kannustinkiilojen poistaminen

- Työllistyminen avoimille työmarkkinoille tapahtuu yhä useammin vähittäisesti, lyhyiden ja/tai osa-aikaisien työsuhteiden kautta.
- Lyhyet työmahdollisuudet pitävät työnhakijan kiinni työelämässä.
- SOSTE esittää, että työttömyysturvaan ja asumistukeen säädetään 300 euron suojaosa.
- Muita kannustinkiiloja vähittäiselle työllistymiselle:
 - Yleistuen korkea efektiivinen marginaalivero
 - Etuuksien maksatusviiveet
 - Palkkatukioikeuden menetyksen riski

soste

Tatu Raitis,
elinkeino- ja työllisyyspolitiikan erityisasiantuntija
tatu.raitis@soste.fi, p. 040 128 9048